

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره شصت و پنج)

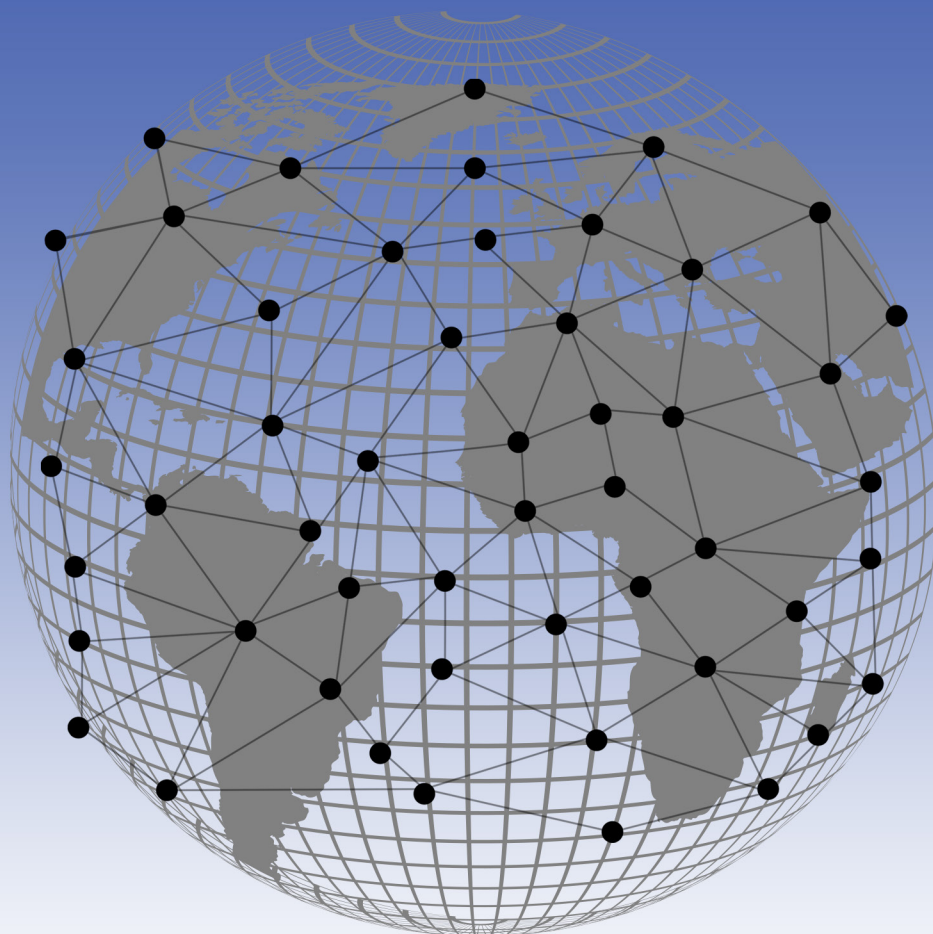
در این شماره می‌خوانید:

- درخواست رسمی عربستان برای پیوستن به اتحاد بریکس

- آمریکا در یک قدمی لغو قانون روابط تجاری عادی دائمی با چین

- آشتی ریاض و آنکارا در قلب آرامکو

- بزرگترین گردهمایی اقتصادی اعراب و چین

خرداد ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره شصت و پنج)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: روابط تجاری عادی دائمی (PNTR) - دلارزدایی - آرامکو - سرمایه‌گذاری خارجی - اپراتور
بندری - همگرایی صنعتی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۹	تحولات منطقه‌ای

تحولات جهانی

آمریکا امتیاز بزرگ تجاری چین را لغو می‌کند؟

کنگره آمریکا که به طور فزاینده‌ای علیه چین متحد می‌شود، طرحی جنجالی برای لغو امتیاز مهم تجاری چین را در دستور کار قرار داده است. این طرح دسترسی عادی چین به بازار آمریکا را دچار چالش‌های اساسی می‌کند. اخیراً یک مقام سابق تجاری کاخ سفید هشدار داد که تصویب طرح موسوم به لغو قانون روابط تجاری عادی دائمی که تعرفه‌ها بر کالاهای چینی را افزایش می‌دهد، تأثیرات «فاجعه باری» بر روابط ایالات متحده و چین برجای خواهد گذاشت و می‌تواند به عنوان یک تهدید سیاسی تلقی شود. در واقع با لغو PNTR¹، کالاهای چینی مشمول تعرفه‌های فهرست شده در ستون دو جدول تعرفه هماهنگ ایالات متحده خواهند شد که معمولاً بالاتر از تعرفه‌های MFN در ستون یک هستند. حتی برخی از نمایندگان، خواهان اعمال اصلاحاتی در مورد برخی از تعرفه‌های ستون دو از جمله تعرفه‌های خودرو برای چین و افزایش آن هستند.

با توجه به تشدید احساسات ضد چینی در کنگره، به سختی می‌توان احتمال تصویب لایحه لغو PNTR توسط قانونگذاران را مردود دانست؛ نکته جالب آن که سال گذشته و در پی حمله روسیه به اوکراین، کنگره PNTR را برای روسیه لغو کرد.

علی‌رغم وجود تفاوت‌هایی در جزئیات، هر دو سناتور جاش هاولی (R-Mo.) و سناتور تام کاتن (R-Ark.) لویحی را به منظور لغو PNTR برای چین ارائه کرده‌اند؛ آنها به شدت با روابط تجاری عادی دائمی با چین مخالف هستند. در همین راستا، اعضای کمیته منتخب مجلس نمایندگان در جلسه استماع هفته گذشته در مورد چین، امکان لغو PNTR برای این کشور را مورد بررسی قرار دادند.

جالب آنکه کنگره در سال ۲۰۰۰، PNTR را برای چین در ازای موافقت پکن با انجام برخی اصلاحات برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی به تصویب رساند؛ این در حالی است که تا پیش از آن، کنگره هر سال در مورد تأیید یا رد اعمال تعرفه‌های چین تصمیم‌گیری می‌کرد.

بر اساس برآوردها، لغو PNTR در مورد چین، در مقایسه با تصمیم رئیس‌جمهور سابق، دونالد ترامپ،

1- Permanent normal trade relations:

روابط تجاری عادی دائمی (PNTR) به وضعیت تجارت بین دو کشور اشاره دارد که یک ترتیب تجاری بلند مدت و قابل پیش‌بینی ایجاد کرده‌اند. به این معنی که کالاها و خدمات آزادانه و بدون هیچ‌گونه تعرفه یا موانع دیگری مبادله می‌شوند و شرایط پایداری را برای رشد و توسعه اقتصادی فراهم می‌کنند. اصطلاح "عادی" در این زمینه به این معنی است که رابطه تجاری مشمول رفتار یا استثنائات خاصی نیست، بلکه از رویه‌های تجارت بین‌المللی استاندارد پیروی می‌کند. کلمه "دائمی" نشان می‌دهد که این توافق طولانی‌مدت است و باعث ایجاد اطمینان و ثبات بیشتر برای مشاغل و سرمایه‌گذاران در هر دو طرف می‌شود. ایجاد PNTR اغلب مستلزم مذاکره در مورد توافقاتی مانند ایجاد اطمینان و ثبات بیشتر یا معاهدات سرمایه‌گذاری دوجانبه است. این ترتیب معمولاً به موضوعاتی مانند دسترسی به بازار، حقوق مالکیت معنوی، استانداردهای کار، حفاظت از محیط زیست و مکانیسم‌های حل اختلاف می‌پردازد. PNTR با ترویج بازارهای باز و کاهش محدودیت‌های تجاری به تقویت یکپارچگی اقتصادی و ترویج رشد پایدار در سراسر مرزها کمک می‌کند.

مبنی بر اعمال تعرفه‌های ۷٫۵ و ۲۵ درصدی بر بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار کالاهای چینی با استفاده از بخش ۳۰۱ قانون تجارت ۱۹۷۴، تأثیر بسیار بیشتری برجای خواهد گذاشت.

به عنوان مثال، در حال حاضر تعرفه ۳۰۱، بر روی ۷ کد کالا از ۱۰ کالای اصلی وارداتی ایالات متحده از چین اعمال نمی‌شود. اما اگر PNTR لغو شود، هر ده مورد از این کالاها با تعرفه‌های ۳۵ تا ۴۰ درصدی مواجه خواهند شد. بزرگترین دسته واردات ایالات متحده از چین در سال گذشته، تلفن‌های همراه و کالاهای مرتبط با آن بود که مجموعاً حدود ۷۸ میلیارد دلار را شامل می‌شد. در رتبه‌های بعدی، روترها، جزء کالاهای دیگری هستند که با تعرفه‌های بالاتر مواجه خواهند شد.

برخی از کارشناسان هشدار داده‌اند که ایالات متحده در صورت لغو PNTR، به تنهایی این کار را انجام می‌دهد و سایر اقتصادهای بزرگ مانند ژاپن، کره جنوبی، اتحادیه اروپا و غیره، با ایالات متحده همراهی نخواهند کرد؛ امری که منجر به سود جستن آنها از مزایای اقتصادی تجارت با چین و ایجاد پیامدهای منفی برای تجارت خارجی آمریکا خواهد شد. در واقع در آن شرایط، ایالات متحده به دلیل محرومیت از کالاهای ارزان قیمت چینی با کاهش استانداردهای زندگی مواجه خواهد شد و به دلیل هزینه‌های بالاتر، به مکانی کمتر جذاب برای سرمایه‌گذاری شرکت‌ها تبدیل می‌شود. علی‌رغم این هشدارها به نظر می‌رسد کنگره آمریکا برای مقابله با چین به صورتی فزاینده متحد می‌شود.

شکست مذاکرات دلارزدایی روسیه و هند

اخیراً، هند و روسیه تصمیم گرفتند به دلیل تداوم مشکلات اجرایی، مذاکرات در مورد احیای مکانیسم مبادله ارز روپیه-روبل که در دوران شوروی در روابط دو کشور وجود داشت را متوقف کنند. با اعمال تحریم‌های غرب علیه روسیه و تعلیق طیفی از بانک‌های روسیه از سوئیفت، راهکار تجارت روپیه-روبل به عنوان یک پلتفرم معتبر جایگزین مطرح شد که با فراهم کردن امکان تسویه تجارت به روپیه یا روبل، قادر به رفع مشکلات عمده در معاملات فرامرزی بود. اما با وجود رشد قابل توجه در تجارت انرژی میان هند و روسیه، سیستم روپیه-روبل نتوانست آنطور که انتظار می‌رفت، جذاب شود. در مورد شکست این مکانیسم چهار علت کلیدی مطرح است:

نخست، تحریم‌های غرب علیه روسیه، سیستم بانکی هند را از تجارت با روسیه بازداشته است. هرچند که هند از رژیم تحریم‌های غرب علیه روسیه حمایت نکرده است، اما بانک‌های هندی به شدت به سوئیفت و زیرساخت‌های مالی غرب وابسته‌اند و به دنبال اجتناب از تحریم‌های احتمالی هستند. بنابراین، بانک‌های هند در مورد تسویه پرداخت‌ها با روسیه محتاطانه عمل می‌کنند که این امر بر تجارت بر اساس روپیه و روبل نیز تأثیر منفی برجای گذاشته است. در همین راستا، بانک‌های هندی از پردازش

پرداخت‌ها به روسیه از طریق حساب‌های روپیه ویژه Vostro که برای این منظور ایجاد شده است، خودداری می‌کنند.

دوم، بازگرداندن وجوه یک موضوع بحث برانگیز برای صادرکنندگان روسی که با هند تجارت می‌کنند، بوده است. در مواجهه با بحران نقدینگی در داخل، کسب‌وکارهای روسی ترجیح می‌دهند به جای سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار دولتی کم بازدهی که توسط بانک مرکزی هند (RBI) ارائه می‌شود، سهم منصفانه‌ای از درآمدهای صادراتی خود را مستقیماً از هند دریافت کنند؛ این در حالی است که با وجود کسری تجاری ۳۸ میلیارد دلاری در تجارت هند با روسیه، در صورت صدور مجوز تبدیل روپیه مازاد به روبل و بازگرداندن آن به روسیه، ذخایر ارز خارجی هند نیز تحت فشار قرار می‌گیرد. در حالی که بانک مرکزی هند به طور کلی این مجوز را در قالب مکانیسم تسویه روپیه بین‌المللی داده است، اجرای آن در قبال روسیه مبهم و نامشخص است.

سوم، نفوذ فزاینده یوان چین بر روبل روسیه و امکان تأثیرگذاری آن بر تجارت روپیه-روبل، هند را نگران کرده بود. روسیه به عنوان بخشی از روابط راهبردی جدید خود با چین، یوان را به عنوان ارز اصلی خود برای تسویه پرداخت‌های تجاری بین‌المللی، از جمله پرداخت با هند، تحت فشار قرار داده است. هند به عنوان رقیب راهبردی چین، از تسویه پرداخت‌ها به یوان خودداری کرد تا از قرار گرفتن بازار بی‌ثبات ارز خود در معرض ارز بسیار کنترل شده چینی جلوگیری کند. با این حال، روسیه در برخی موارد توانسته بود با هند به یوان مبادله کند.

چهارم، فقدان نرخ تبدیل ارز مستقیم، صدور صورتحساب و تسویه تجارت از طریق مبادلات روپیه-روبل را با مشکل مواجه کرده است. از آنجایی که روپیه و روبل تا حدی ارزش‌های قابل تبدیل هستند و در برابر دلار نوسان داشته‌اند، هند و روسیه نسبت به تعیین نرخ مبادله در بازار محتاط بوده و در مقابل، به تبدیل ارز طی دو پروسه روی آورده‌اند؛ بدین معنا که در ابتدا روپیه هند به دلار و سپس دلار به روبل یا بالعکس تبدیل می‌شود. در واقع، تبدیل مضاعف ارز، نه تنها هر دو کشور را در معرض خطرات نرخ ارز قرار می‌دهد، بلکه به دلیل تحمیل هزینه‌های اضافی، معاملات را گران می‌کند.

چالش‌ها در عملیاتی کردن مکانیسم روپیه-روبل مانع بزرگی برای تقویت تجارت دوجانبه بوده است. جدا از چند مورد که پرداخت‌های روسیه به روپیه، درهم امارات و یوان تسویه می‌شد، دلار همچنان ارز مسلط برای تسویه پرداخت‌های تجاری بین هر دو کشور است. شکست دلارزدایی از روابط تجاری روسیه با هند نشان می‌دهد که این فرایند علی‌رغم خواست دولت‌های دو کشور، با پیچیدگی‌های زیادی همراه است.

چین جایگزین ژاپن شد

بر اساس داده‌های انجمن خودروسازان چین، این کشور در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۳، به بزرگترین صادرکننده خودرو در جهان تبدیل شد. بر اساس این گزارش، صادرات خودرو چین در ژانویه تا مارس، با ۵۸ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲، به ۱,۰۷ میلیون دستگاه رسید؛ این در حالی است که ژاپن، به عنوان صادرکننده برتر در سال‌های گذشته، در این مدت، ۹۵۰ هزار دستگاه خودرو صادر کرده است. سال گذشته، حجم صادرات خودرو چین به رکورد ۳,۱۱ میلیون خودرو رسید که این کشور را پس از ژاپن به دومین صادرکننده خودرو در جهان تبدیل کرده بود. انجمن خودروهای سواری چین پیش‌بینی کرده است که صادرات در سال ۲۰۲۳، به ۴ میلیون دستگاه افزایش پیدا کند.

داده‌ها حاکی از این امر است که رشد صادرات خودرو چین به دلیل افزایش تقاضا برای خودروهای الکتریکی و افزایش صادرات به روسیه بوده است. صادرات خودروها با سوخت‌های جدید که شامل خودروهای برقی نیز می‌شود، با رشد ۹۳ درصدی، به ۳۸۰ هزار دستگاه در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۳ رسید و حدود ۴۰ درصد از کل صادرات خودرو چین را به خود اختصاص داد.

علاوه بر این، بازوی چینی تسلا نیز با فروش ۹۰ هزار دستگاه در دوره گزارش، بزرگترین شریک در صادرات خودروهای با سوخت جدید بود. صادرات سه ماهه نخست تسلا از چین نسبت به سال گذشته، ۲۰ درصد رشد داشته است.

از سوی دیگر، صادرات چین به روسیه در دوره گزارش نسبت به سال گذشته، با افزایش بیش از ۳ برابری مواجه شده است و به ۱۴۰ هزار دستگاه رسید؛ به نحوی که روسیه را به بزرگترین مقصد صادراتی خودروهای چینی تبدیل کرد.

پس از آغاز تهاجم روسیه به اوکراین، تعداد زیادی از خودروسازان جهانی به دلیل تحریم‌های غرب، که زنجیره تامین را به خطر انداخت و معاملات مالی با روسیه را با مشکل مواجه کرد، این کشور را ترک کردند. فرصتی که خودروسازان چینی مشتاقانه از آن استفاده کردند و حضور خود در بازار روسیه را گسترش دادند.

صادرات خودرو چین در سه ماهه دوم نیز به رشد خود ادامه داد. شرکت‌های خودروسازی این کشور از ژانویه تا آوریل سال جاری، در مجموع ۱,۳۷ میلیون دستگاه خودرو صادر کرده‌اند. حجم صادرات آنها در ماه گذشته، به ۳۷۶ هزار دستگاه رسید که نسبت به ماه پیش از آن، ۳,۳ درصد و نسبت به سال گذشته، ۱۷۰ درصد افزایش داشته است.

تحولات منطقه ای

مشارکت ۵۰ میلیارد دلاری آرامکو با ترکیه

اخیرا مقامات ارشد غول نفتی عربستان سعودی آرامکو، با حدود ۸۰ پیمانکار ترکیه‌ای دیدار کردند تا در مورد مشارکت شرکت‌های ترک در پروژه‌های بالقوه ۵۰ میلیارد دلاری در این کشور گفتگو کند. پروژه‌های بالقوه تا سال ۲۰۲۵ برنامه‌ریزی شده است.

آرامکو می‌خواهد تا حد امکان پیمانکاران ترکیه‌ای را در پروژه‌های خود مشارکت دهد. آرامکو در حال برنامه‌ریزی برای احداث پالایشگاه، خط لوله، ساختمان‌های مدیریتی و سایر زیرساخت‌ها است که ارزش سرمایه‌گذاری آن معادل ۵۰ میلیارد دلار خواهد بود. آرامکو به زودی لیستی از پیمانکارانی که روی این پروژه‌ها کار خواهند کرد تهیه خواهد کرد و طرفین به زودی مجدداً در عربستان سعودی تشکیل جلسه خواهند داد. برخی کارشناسان، اقدام آرامکو را لحظه مهم برای اقتصاد هر دو کشور برشمردند. آرامکو سومین شرکت با ارزش جهان است و تأثیر بی‌نظیری در بازارهای جهانی نفت دارد. از دیگر سو کسب‌وکارهای ترکیه از جنگ اوکراین و چندین زلزله مرگبار در اوایل سال جاری که جان حدود ۵۰۰۰۰ نفر را گرفت، آسیب جدی دیده‌اند. توافق با آرامکو می‌تواند تأثیر محسوسی در احیای پیمانکاران ترک داشته باشد. توافق مالی جدید می‌تواند بخشی از تلاش برای از سرگیری روابط و ایجاد استقلال اقتصادی آنکارا از غرب باشد. علاقه آرامکو به تعامل با پیمانکاران ترک را می‌توان بخشی از تلاش‌های آشتی مستمر بین آنکارا و ریاض دانست. اردوغان فعالانه به دنبال فرصت‌هایی برای کاهش فشارها بر اقتصاد ترکیه است. در این زمینه، قراردادهای با کشورهای و شرکت‌های خلیج فارس از جمله آرامکو را باید راهبرد اردوغان پس از انتخابات برای کاهش بخشی از چالش‌های اقتصادی جدی ترکیه دانست. برخی معتقدند ولیعهد سعودی بیش از یک سال است که نسبت به اردوغان «بسیار سخاوتمند» بوده است. سال گذشته، ولیعهد ۵ میلیارد دلار برای سرمایه‌گذاری در اقتصاد ترکیه بدون هیچ‌گونه محدودیتی در نظر گرفت. این پول همراه با پول‌های دیگر از خلیج فارس، امارات و روسیه به اردوغان کمک کرد تا لیر را که در حال سقوط آزاد بود، تثبیت کند و همچنین برخی از این پول‌ها را در قالب کمک‌های بسیار سخاوتمندانه تامین اجتماعی توزیع نماید. از همین رو اردوغان در کارزار انتخاباتی خود که منجر به انتخاب او برای دور سوم شد، تنها از دو بازیگر خارجی، روسیه و کشورهای خلیج فارس نام برد و گفت که به آنها پاداش خواهد داد. از همین رو می‌توان انتظار داشت روابط ترکیه-سعودی و ترکیه-امارات در آینده تعمیق یابد و آنکارا به منظور حفظ روابط قوی با مسکو، تحریم‌هایی را علیه روسیه اعمال نخواهد کرد. امارات متحده عربی و ترکیه اخیراً توافقنامه همکاری با هدف افزایش تجارت دوجانبه به ۴۰ میلیارد دلار در مدت پنج سال را تصویب کردند. این اقدامات بخشی از تلاش اردوغان برای ایجاد ثبات در اقتصاد است، زیرا بازارهای مالی در غرب به

طور کلی از ترکیه دوری می‌کنند. برخی استدلال کرده‌اند که این اقدامات بخشی از یک برنامه بلندمدت بزرگ‌تر برای استقلال ترکیه از وابستگی مزمین آن به جریان‌های مالی غربی است.

عربستان؛ در مسیر تبدیل شدن به بزرگترین مرکز تولید هیدروژن سبز جهان

اخیرا شرکت NEOM Green Hydrogen (NGHC) عربستان سعودی اعلام کرد که پس از امضای اسناد سرمایه‌گذاری با ۲۳ بانک و شرکت سرمایه‌گذاری محلی، منطقه‌ای و بین‌المللی، در حال تبدیل شدن به بزرگترین مرکز تولید هیدروژن سبز جهان است. ارزش کل این سرمایه‌گذاری، ۸,۴ میلیارد دلار است. این کارخانه در Oxagon، در منطقه NEOM عربستان سعودی در حال ساخت است.

شایان توجه است که آمونیاک سبز، به عنوان یک راه‌حل مقرون به صرفه برای حمل و نقل کم کربن و مصرف انرژی بخش‌های صنعتی در سطح جهان شناخته می‌شود.

شرکت NEOM Green Hydrogen (NGHC) از سرمایه‌گذاری مشترک و برابر توسط سه شرکت ACWA Power¹، Air Products² و NEOM³ ایجاد شده است تا بزرگترین کارخانه تولید هیدروژن سبز در جهان را تاسیس نماید. این کارخانه بزرگ در منطقه NEOM واقع شده، در راستای چشم انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی بوده است و قرار است تا روزانه ۶۰۰ تن هیدروژن بدون کربن را به شکل آمونیاک سبز به عنوان یک راه حل مقرون به صرفه برای حمل و نقل در سراسر جهان تولید کند. این پروژه با ادغام حداکثر ۴ گیگاوات انرژی خورشیدی و بادی و با استفاده از تخصص ترکیبی سه سهامدار خود، از قدرت بی‌نهایت طبیعت برای تسریع انتقال انرژی استفاده می‌کند و عصر جدیدی از انرژی پاک پایدار را آغاز می‌کند.

علاوه بر این، شرکت NGHC یک قرارداد انحصاری ۳۰ ساله با شرکت Air Products منعقد کرده است که خرید تمام آمونیاک سبز تولید شده در این تاسیسات را تضمین می‌کند. در واقع این پروژه، اولین پروژه در نوع خود در سطح بین‌المللی است که ایجاد یک انقلاب هیدروژنی در سراسر جهان را رهبری می‌کند.

در اوایل ژانویه ۲۰۲۳، وزارت صنعت و منابع معدنی عربستان سعودی، اولین مجوز بهره‌برداری صنعتی خود را به NGHC اعطا کرد و راه را برای تبدیل شدن این کشور به بزرگترین تولید کننده هیدروژن در جهان و

۱- شرکت توسعه‌دهنده، سرمایه‌گذار و اپراتور نیروگاه‌های تولید برق، آب شیرین‌شده و هیدروژن سبز است که در سال ۲۰۰۴ در ریاض، ثبت و تاسیس شد؛ بیش از ۴۰۰۰ کارمند دارد و در حال حاضر در ۱۲ کشور در خاورمیانه، آفریقا، آسیای مرکزی و آسیای جنوب شرقی حضور دارد.

۲- یک شرکت گازهای صنعتی پیشرو در جهان است که سال‌ها در حوزه انرژی، محیط زیست و بازارهای نوظهور فعالیت نموده. این شرکت در تامین فناوری و تجهیزات فرآیند گاز طبیعی مایع، در سطح جهان پیشرو است و به ارائه توربوماشین‌ها، سیستم‌های غشایی و ظروف برودتی اقدام می‌کند. این شرکت در سال مالی ۲۰۲۲ از پروژه‌های خود در بیش از ۵۰ کشور جهان، فروش ۱۲,۷ میلیارد دلاری داشته است و ارزش بازار فعلی آن حدود ۶۵ میلیارد دلار است و بیش از ۲۱۰۰۰ کارمند دارد.

۳- شامل شهرهایی با شبکه ارتباطی قوی، بنادر و مناطق تجاری، مراکز تحقیقاتی، اماکن ورزشی و سرگرمی و مقاصد گردشگری خواهد بود. به عنوان مرکزی برای نوآوری، کارآفرینان، رهبران تجاری و شرکت‌ها خواهد بود. NEOM یک اخلاق بین‌المللی را تجسم می‌بخشد و فرهنگ اکتشاف، ریسک‌پذیری و تنوع را ترویج می‌کند.

در عین حال حفظ موقعیت خود به عنوان یک بازیگر کلیدی در بخش انرژی، هموار کرد.

وام ۱۰ میلیارد دلاری ژاپن به عراق

بر اساس گزارش معاون مدیر عامل آژانس بین‌المللی «جایکا»^۱، از زمان اعلام حمایت ژاپن از عراق (۱۵ سال)، این سازمان تاکنون ۱۰ میلیارد دلار به عراق وام پرداخت کرده است. در واقع، عراق در جایگاه هفتم جهان در دریافت وام از سازمان جایکا قرار دارد؛ علاوه بر این، اینکه کشوری در این مدت کوتاه (۱۵ سال)، موفق به دریافت این مقدار وام از این نهاد شود، بی‌سابقه بوده است.

تاکنون دولت ژاپن و مؤسسه جایکا، ۱۱,۵ میلیارد دلار به عراق کمک کرده‌اند که شامل کمک‌های بلاعوض و وام می‌شود. همچنین بیش از ۱۰ هزار عراقی در دوره‌های تخصصی در عرصه‌های کشاورزی، سلامت کارگر، برنامه‌ریزی، بهداشت و امثال آن در ژاپن شرکت کرده‌اند.

این سازمان مدعی است که نقش مهمی در توسعه اقتصادی و اجتماعی عراق برعهده دارد، نقشی که فراتر از بازسازی یک کشور پس از جنگ است و نماد مشارکت اقتصادی دو کشور به شمار می‌آید. در همین راستا، احتمالاً پروژه‌های تامین آب سماوه و فاز پنجم توسعه پالایشگاه بصره به زودی با ژاپن به امضا خواهد رسید.

۲۸۰ پروژه سرمایه‌گذاری در قزاقستان اجرایی می‌شود

اخیراً قزاقستان، اجرایی کردن بیش از ۲۸۰ پروژه سرمایه‌گذاری به ارزش ۱,۹ تریلیون تنگه (۴,۲ میلیارد دلار) در سال جاری را به تصویب رسانده است. این کشور در قالب طرحی بلندپروازانه قرار است ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی تا سال ۲۰۲۹ جذب نماید.

بر اساس اظهارات اخیر وزیر اقتصاد ملی قزاقستان، حجم کل سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت این کشور طی ژانویه تا آوریل سال جاری، به ۳,۸ تریلیون تنگه (۸,۵ میلیارد دلار) رسیده است که با رشد ۱۸ درصدی در مقایسه با مدت مشابه در سال ۲۰۲۲ را نشان می‌دهد. بیشترین افزایش، در بخش معدن و تولید، املاک و مستغلات، حمل و نقل و انبارداری و کشاورزی به ثبت رسیده است. در همین راستا، ۱۹۹ پروژه سرمایه‌گذاری به ارزش ۲,۳ تریلیون تنگه (۵,۱ میلیارد دلار) در سال گذشته در بخش‌های مهم اقتصادی صورت گرفته است. شایان توجه است که میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) این کشور در سال گذشته، بالغ بر ۲۸ میلیارد دلار بود که رکوردی در یک دهه اخیر به شمار می‌آید. ده کشوری که در سال ۲۰۲۲ بیشترین سرمایه‌گذاری را در قزاقستان انجام داده‌اند، عبارتند از بلژیک، چین، فرانسه، آلمان، هلند،

۱ - آژانس همکاری بین‌المللی ژاپن یا به اختصار «جایکا»، نام یک سازمان دولتی مستقل بین‌المللی در ژاپن است که در زمینه توسعه به دولت ژاپن و همچنین کشورهای در حال توسعه کمک می‌کند.

روسیه، کره جنوبی، سوئیس، بریتانیا و ایالات متحده. قزاقستان به شدت تلاش می‌کند تا سال ۲۰۲۹ بالغ بر ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی جذب کند.

همان‌گونه که اشاره شد، قزاقستان در سال‌های اخیر موفقیت‌های مهمی در جذب سرمایه خارجی به دست آورده است. برخی از مهمترین پروژه‌هایی که در آنها سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی صورت گرفته عبارتند از:

۱- میدان نفتی کاشاقان: میدان نفتی کاشاقان واقع در دریای خزر، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی قابل توجهی را از شرکت‌های نفتی بین‌المللی جذب کرده است. این پروژه یکی از بزرگترین میادین نفتی فراساحلی در جهان است که با سرمایه‌گذاری شرکت‌هایی مانند اکسون موبیل، رویال داچ شل، توتال و انی انجام می‌شود.

۲- میدان نفت و گاز کاراچاگاناک: میدان کاراچاگاناک یکی دیگر از پروژه‌های بزرگ نفت و گاز در قزاقستان است. این شرکت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی قابل توجهی را از شرکت‌های بین‌المللی مانند شورون، انی، لوک اویل و گروه بی جی دریافت کرده است. این پروژه بر استخراج نفت، گاز و میعانات گازی متمرکز است.

۳- توسعه میدان تنگیز، که با سرمایه‌گذاری مشترک شرکت‌های بزرگ نفتی صورت گرفته است.

۴- مرکز مالی بین‌المللی آستانه که سرمایه قابل توجهی از بسیاری از موسسات مالی بین‌المللی از جمله بورس‌ها، بانک‌ها و شرکت‌های فین‌تک را جذب کرده است.

سرمایه‌گذاری ۴ میلیارد دلاری چین در صنایع آهن و فولاد عربستان

اخیرا شرکت آهن و فولاد بائوشان چین که یکی از بزرگترین فولادسازان جهان و مستقر در شانگهای است، طرح خود مبنی بر سرمایه‌گذاری ۴ میلیارد دلاری در پروژه تولید ورق‌های فولادی در منطقه اقتصادی جدید راس‌الخیر را اعلام کرد.

این سرمایه‌گذاری، بخشی از طرح توسعه صنعتی عربستان به منظور تشویق کسب‌وکارها برای فعالیت در مناطق ویژه اقتصادی این کشور تلقی می‌شود. در واقع، عربستان سعودی با ارائه نرخ‌های ترجیحی مالیات برای شرکت‌ها، اعطای معافیت مشاغل از بسیاری از عوارض گمرکی و اجازه مالکیت کامل خارجی بر شرکت‌ها، مناطق ویژه اقتصادی خود را به دروازه‌های سرمایه‌گذاری تبدیل کرده است.

در همین راستا، مجمع سرمایه‌گذاری مناطق ویژه اقتصادی عربستان سعودی (SEZ) در کانون توجه

قرار داشته‌اند؛ به نحوی که تاکنون ۱۲/۶ میلیارد دلار (معادل ۴۷/۲ میلیارد ریال) سرمایه‌گذاری را جذب کرده‌اند و همچنان نیز پیشنهادات برای سرمایه‌گذاری در این مناطق در راس‌الخیر، شهر اقتصادی ملک عبدالله، ریاض و جیزان از سوی شرکت‌هایی مانند لوسید موتورز^۱ و سیرا^۲ ادامه دارد؛ امری که ظهور عربستان به عنوان یک مرکز تجارت جهانی را امکان‌پذیر می‌کند.

در همین راستا، شرکت نفت و انرژی McDermott Arabia Co در حال برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری ۳۷۵ میلیون دلاری در راس‌الخیر برای ساخت و ساز مهندسی کاملاً یکپارچه برای صنعت انرژی است. همچنین شرکت تجهیزات دانمارکی Makeen Energy سرمایه‌گذاری ۲,۱۴ میلیارد ریالی را در مناطق ویژه اقتصادی صورت داده است.

علاوه بر این، عربستان اعلام کرده که به سرمایه‌گذاران خارجی فعال در مناطق ویژه اقتصادی این کشور، با حمایت صندوق توسعه منابع انسانی، مشوق‌های بیشتری به منظور استخدام نیروی کار محلی ارائه می‌کند؛ یکی از این مشوق‌ها که برای سرمایه‌گذاران از اهمیت زیادی برخوردار است، معافیت از به کارگیری نیروی کار عربستانی است. با این وجود، اگر قصد به کار گماردن سعودی‌ها را داشته باشند، از مزایای این صندوق برخوردار خواهند شد.

مصر و عربستان در پی همگرایی صنعتی

اخیراً وزیر صنعت و منابع معدنی عربستان در دیدار با نخست وزیر مصر، راه‌های تقویت همکاری و همگرایی صنعتی بین مصر و عربستان را مورد بحث و بررسی قرار داد. نخست وزیر مصر با اشاره به ظرفیت‌ها و نیروی انسانی عظیمی که دو کشور در اختیار دارند، بر اهمیت همگرایی صنعتی دو کشور تأکید کرد و افزود: مصر بازار بسیار بزرگی است و در عین حال دروازه‌ای برای ورود به قاره آفریقا. سرمایه‌گذاری عربستان در این بازار می‌تواند راه را برای ورود به آفریقا نیز برای این کشور هموار نماید. او اعلام کرد که در همین راستا جلسات متعددی را با برادران عربستانی خود برگزار کردیم و در این دیدارها، مجموعه‌ای از پرونده‌های کاری مشترک در زمینه صنعت تهیه شد و مورد توافق قرار گرفت که مهمترین آن، ادغام صنعتی بین دو کشور است؛ همچنین تصمیم گرفته شده تا تبادل تجربیات در تعدادی از صنایع مهم مانند خودروسازی و صنایع غذایی آغاز شود.

از دیگر سو وزیر صنعت و منابع معدنی عربستان اعلام کرد که ما یک استراتژی روشن برای بخش معدن داریم و در تلاش هستیم تا ثروت خود را بیشتر کشف کنیم. افزون بر این در سال ۲۰۲۲ استراتژی ملی برای صنعت طراحی کردیم که بسیار بلندپروازانه است، زیرا شامل طیف وسیعی از صنایع هدف

برای توسعه و افزایش سهم این صنایع در تولید ناخالص داخلی، سازوکارهایی برای افزایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در آنها و همچنین تعمیق صنعتی‌سازی محلی می‌شود. ... ما مشتاقانه منتظر همگرایی با مصر در صنایع مشخص شده در این استراتژی، به‌ویژه صنایع پتروشیمی، معدنی، خودروسازی، دارویی و غذایی هستیم.

عربستان از بزرگترین سرمایه‌گذاران در مصر محسوب می‌شود. پیش از این مصر با کشورهای اردن، امارات و بحرین طرح مشترکی موسوم به سیاست صنعتی عرب طراحی کردند و در قالب آن پروژه‌های مشترکی را اجرایی کردند. در راستای پیشبرد این طرح‌ها، صندوقی ۱۰ میلیارد دلاری با سرمایه امارات تاسیس شده است. به نظر می‌رسد عربستان در رقابت با امارات می‌کوشد همگرایی صنعتی با مصر را در دستور کار قرار دهد.

توافق ۳ میلیارد دلاری امارات با ازبکستان

شرکت ملی انرژی ابوظبی که بیشتر به نام Taqa شناخته می‌شود، اخیراً توافق‌نامه‌هایی را با دولت ازبکستان به منظور سرمایه‌گذاری در بخش برق این کشور به ارزش بیش از ۳ میلیارد دلار امضا کرده است. این شرکت هدف خود از این توافق‌نامه را گسترش سبد سرمایه‌گذاری بین‌المللی خود و همچنین تقویت موقعیت این کشور به عنوان بازیگر پیشروی جهانی در بخش آب و برق عنوان کرده است.

این شرکت با وزارت انرژی ازبکستان و وزارت سرمایه‌گذاری، صنعت و تجارت، یک توافق‌نامه چارچوب استراتژیک و یک توافق‌نامه اجرایی امضا کرده است که هدف آن کمک به ازبکستان در دستیابی به اهداف توسعه پایدار است. توافق‌نامه اجرایی، شامل احداث نیروگاه سیکل ترکیبی با ظرفیت تقریبی ۱,۵ گیگاوات است. از سوی دیگر، ازبکستان به دنبال بهبود بخش‌های انرژی و تولید برق، بهره‌برداری از منابع طبیعی و جذب سرمایه‌گذاری از خارج از کشور است.

بر مبنای گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، ازبکستان در حال اجرای یک انتقال چند مرحله‌ای برای گذار از بخش انرژی دولتی و یارانه‌ای به بازار رقابتی گاز، نفت و برق با مشارکت قابل توجه بخش خصوصی است؛ حرکتی که انتظار می‌رود منافع اقتصادی زیادی را به همراه داشته باشد. این کشور همچنین قصد دارد تا سال ۲۰۳۰ سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در کل تامین برق خود را از ۱۰ درصد در سال ۲۰۲۰ به ۲۵ درصد برساند.

توافق‌نامه‌های جدید همچنین فرصت‌هایی را برای سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های فعلی و آینده گازی با ظرفیت ترکیبی بیش از ۳ گیگاوات به همراه زیرساخت‌های انتقال و توزیع برق در ازبکستان، در بر خواهد گرفت.

مشارکت‌های جدید Taqa در راستای استراتژی رشد ۲۰۳۰ است. این شرکت سال گذشته اعلام کرد که قصد دارد ۴۰ میلیارد درهم (۱۰,۹ میلیارد دلار) در توسعه زیرساخت‌ها سرمایه‌گذاری کند و تا پایان دهه، حدود ۲۷ گیگاوات ظرفیت برق و مجموعه انرژی‌های تجدیدپذیر خود را افزایش دهد. این شرکت تا کنون سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی در زمینه تولید، انتقال و توزیع برق و آب و همچنین عملیات بالادستی و میان دستی نفت و گاز صورت داده است.

علاوه بر این، شرکت انرژی پاک مصدر ابوظبی نیز اخیراً یک قرارداد توسعه مشترک با ازبکستان به منظور توسعه بیش از ۲ گیگاوات پروژه‌های خورشیدی و بادی در این کشور به امضا رسانده است. این شرکت همچنین ۵۰۰ مگاوات ساعت ذخیره انرژی را در چندین سایت در سراسر این کشور توسعه خواهد داد.

امارات متحده عربی و ازبکستان روابط اقتصادی رو به رشدی به ویژه در زمینه انرژی، توسعه زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری دارند. در سال‌های اخیر تجارت دوجانبه بین دو کشور افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۱، صادرات ازبکستان به امارات نسبت به سال قبل ۳۸ درصد رشد داشت، در حالی که صادرات امارات به ازبکستان ۴ درصد افزایش یافت. برخی از کالاهای کلیدی تجارت بین دو کشور شامل فرآورده‌های نفتی، مواد شیمیایی، ماشین‌آلات، منسوجات و مواد غذایی است.

همچنین چندین سرمایه‌گذاری مشترک و مشارکت بین شرکت‌های هر دو کشور، از جمله در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر، کشاورزی، املاک و مستغلات و حمل و نقل وجود دارد. به عنوان مثال، شرکت ملی نفت ابوظبی (ADNOC) قراردادی با ازبک‌نفت‌گاز^۱ برای پروژه‌های اکتشاف و تولید در ازبکستان امضا کرد. علاوه بر این، ازبکستان علاقه‌مند به واردات گاز طبیعی مایع (LNG) از امارات متحده عربی است، زیرا به دنبال تنوع بخشیدن به منابع انرژی خود است. همانگونه که در بالا اشاره شد، شرکت‌های امارات متحده عربی به سرمایه‌گذاری در پروژه‌های توسعه زیرساختی ازبکستان مانند ساخت جاده، تولید برق و توسعه فرودگاه علاقه نشان داده‌اند. همچنین فرصت‌هایی برای همکاری در بخش‌هایی مانند مراقبت‌های بهداشتی، آموزش، گردشگری، و امور مالی اسلامی وجود دارد. به طور کلی، انتظار می‌رود که روابط تجاری امارات و ازبکستان در سال ۲۰۲۲ به تقویت خود ادامه دهد که ناشی از منافع متقابل در توسعه روابط تجاری در صنایع مختلف است.

توافق‌های جدید مصر و عمان

اخیراً سلطان عمان سفری رسمی به مصر انجام داد و در این سفر در مورد گسترش همکاری‌ها گفت‌وگو صورت گرفت. در این سفر یک هیئت عالی‌رتبه رسمی شامل تعدادی از مقامات ارشد نظامی، دیپلمات‌ها و اقتصاددانان، سلطان عمان را همراهی می‌کردند. ارزش مبادلات تجاری بین مصر و عمان در سال ۲۰۲۲

حدود ۶۴,۵ درصد افزایش یافت و به ۱,۷۱ میلیارد دلار در مقایسه با ۶۵۱ میلیون دلار در سال ۲۰۲۱ رسید. اما سرمایه‌گذاری‌های عمان در مصر در سال مالی ۲۰۲۲ به ۷,۹ میلیون دلار رسید که در مقایسه با ۶۸,۸ میلیون دلار در سال ۲۰۲۱، ۸۸,۵ درصد کاهش داشت.

یکی از دستاوردهای این سفر، توافق بین مصر و عمان در زمینه ایجاد یک صندوق سرمایه‌گذاری و یک بانک مشترک به منظور تسهیل روند واردات و صادرات بود. با توجه به افزایش حدود ۶۵ درصدی ارزش مبادلات تجاری بین مصر و عمان در سال گذشته، دو کشور به دنبال تنظیم سازوکار بهره‌مندی از قراردادهای تجارت آزاد فی‌مابین و بررسی چشم‌انداز آینده سرمایه‌گذاری‌ها هستند. افزون بر این، توافق‌نامه حذف «مالیات مضاعف» میان مصر و عمان در این سفر امضا شد.

بزرگترین گردهمایی اقتصادی اعراب و چین

قرار است دهمین نشست کنفرانس تجاری اعراب و چین از ۱۱ تا ۱۲ ژوئن ۲۰۲۳ در مرکز کنفرانس بین‌المللی ملک عبدالعزیز در ریاض برگزار شود. در پی این اقدام، پیش‌بینی می‌شود که جهشی آشکار در مسیر روابط اقتصادی اعراب و چین رخ دهد. زیرا بزرگترین گردهمایی اعراب و چین در زمینه تجارت و سرمایه‌گذاری است. دستور کار کنفرانس شامل برگزاری جلسات متعدد گفتگو و نشست‌های دوجانبه در مورد توسعه روابط اعراب و چین و چشم‌انداز سرمایه‌گذاری و تامین مالی از طریق طرح کمربند و جاده و همچنین بررسی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بسیاری از بخش‌های اقتصادی است.

۲۳ کشور و بیش از ۲ هزار نماینده عالی رتبه دولتی، مقامات ارشد، مدیران ارشد اجرایی، سرمایه‌گذاران و کارآفرینانی که مشتاق همکاری و توافق بر سر طرح‌های مشترک بین کشورهای عربی و چین هستند، در این کنفرانس شرکت خواهند کرد.

شایان توجه است که میان ابتکار یک کمربند و یک جاده چین، تا حد زیادی با چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی همسویی وجود دارد. عربستان، بزرگترین شریک تجاری چین در بین کشورهای عربی است. تجارت چین با عربستان، حدود ۲۵ درصد از کل حجم مبادلات تجاری با کشورهای عربی را تشکیل می‌دهد. متقابلاً چین نیز اولین شریک تجاری عربستان است که حجم مبادلات تجاری آنها در سال ۲۰۲۲، با رشد حدود ۳۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۱، به حدود ۱۰۶ میلیارد دلار رسیده است.

روابط چین و اعراب به تدریج نزدیک و نزدیک‌تر شده و چین طی چند سال گذشته روابط خود با کشورهای خاورمیانه را افزایش داده و به وضوح، به سمت خاورمیانه چرخش داشته است. در همین راستا، حجم مبادلات تجاری بین کشورهای عربی و چین در سال ۲۰۲۲ به حدود ۴۳۰ میلیارد دلار رسیده است که نسبت به سال ۲۰۲۱، با رشد ۳۱ درصدی مواجه شده است.

تجارت ترکیه و روسیه همچنان رو به رشد

داده‌های تازه نشان می‌دهد که تجارت بین مسکو و آنکارا به رشد خود ادامه داده و ارزش کالاهای صادراتی روسیه در ماه آوریل به ۴,۱۷ میلیارد دلار رسیده است. بر اساس گزارش موسسه آمار ترکیه، روسیه تامین کننده اصلی واردات ترکیه بوده و نزدیک به ۱۵ درصد از کل واردات این کشور را به خود اختصاص داده است. پس از آن چین، آلمان، ایتالیا و آمریکا قرار دارند که مجموع سهم واردات ترکیه از این کشورها در ماه آوریل به ۴۴ درصد رسیده است. این گزارش همچنین نشان می‌دهد که ترکیه در ۴ ماهه نخست سال جاری ۱۷,۲ میلیارد دلار کالاهای روسی وارد کرده است. در ماه‌های اخیر، مسکو و آنکارا به دنبال تعمیق همکاری‌های اقتصادی و گسترش تجارت دوجانبه بوده‌اند. در ماه آوریل، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه و رجب طیب اردوغان، همتای ترکیه‌ای‌اش، توافق کردند که سرمایه‌گذاری‌های متقابل را تشویق کنند و به کسب و کارهای روسیه و ترکیه برای ورود به بازارهای یکدیگر کمک کنند. حجم تجارت بین دو کشور در سال ۲۰۲۲ از ۶۲ میلیارد دلار فراتر رفت. سال گذشته، ترکیه و روسیه نقشه راه همکاری‌های اقتصادی را امضا کردند که بر اساس آن حجم تجارت دوجانبه به ۱۰۰ میلیارد دلار در سال خواهد رسید. دو کشور همچنین توافق کردند که روبل روسیه را به عنوان ارز تسویه حساب در تجارت دوجانبه، از جمله پرداخت برای تامین گاز طبیعی روسیه معرفی کنند.

داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که تابستان گذشته، ترکیه به یکی از پنج صادرکننده برتر به روسیه تبدیل شد. این کشور در سال ۲۰۲۱، بالاتر از ایالات متحده، فرانسه، ژاپن، لهستان و ایتالیا در رتبه یازدهم صادرکنندگان به بازار روسیه قرار گرفت.

توافق میان شرکت DP World دبی با شرکت‌های بندری چین

یکی از بزرگترین اپراتورهای بندری جهان^۱، شرکت دولتی DP World دبی، یادداشت تفاهمی را با دو بندر دریایی چین، نینگبو-ژوشان و بندر دریایی ژجیانگ به امضا رسانده است. هدف از این یادداشت تفاهم، ایجاد یک کانال حمل و نقل دریایی ویژه به خاورمیانه و شمال آفریقا و افزایش منافع حاصل از تجارت بین چین و این مناطق برای شرکت‌های تجاری، لجستیک و تجارت الکترونیک فرامرزی است. شرکت نینگبو-ژوشان اعلام کرده است که این قرارداد را به عنوان بخشی از ابتکار جاده و کمر بند و در راستای اهداف آن می‌داند.

منطقه آزاد جبل‌علی، مشوق‌هایی را برای سرمایه‌گذاران در بخش‌های صنعتی، تولید و تجارت قایل شده است، اما بخش‌های واردات و صادرات، بیشترین بهره را از این مشوق‌ها خواهند برد. از جمله این مشوق‌ها،

۱ - شرکت DP World، چهارمین اپراتور بزرگ جهان در زمینه فعالیت‌های ترمینال کانتینری است. این شرکت، مالک و مدیر جبل‌علی، بزرگترین بندر حمل و نقل خاورمیانه و منطقه آزاد جبل‌علی (جفزا) است که ۱۳۵۰۰۰ کارمند دارد.

امکان مالکیت ۱۰۰٪ خارجی و معافیت مالیاتی بر درآمد ناشی از صادرات و واردات است. بر مبنای آمارها، ۴۰۰ شرکت چینی در منطقه آزاد جبل‌علی فعالیت دارند که بیش از ۱۵۰۰ شغل ایجاد کرده‌اند.

امارات متحده عربی برای کسب و کارهای چینی بسیار محبوب است، از همین رو این کشور توانسته سرمایه‌های قابل توجهی از چین جذب نماید. یکی از مشوق‌های اصلی برای سرمایه‌گذاری، موقعیت جغرافیایی امارات متحده عربی است که آسیای مرکزی، آفریقا، اروپا و خاورمیانه را به هم متصل می‌کند. امارات این موقعیت را با توسعه زیرساخت‌هایی در کلاس جهانی، به مهمترین مزیت خود در اقتصاد جهانی بدل کرده است. بیش از ۶۰۰۰ شرکت چینی در چند سال گذشته فعالیت خود را در امارات راه‌اندازی کرده‌اند و پیش‌بینی می‌شود تجارت دوجانبه میان امارات و چین در سال ۲۰۳۰ به ۲۰۰ میلیارد دلار برسد. تجارت امارات و چین در سال ۲۰۲۲ به بیش از ۷۲ میلیارد دلار رسید که رشد ۱۸ درصدی را نسبت به سال ۲۰۲۱ نشان می‌دهد.

در اواخر ماه مارس ۲۰۲۳، امارات متحده عربی به یک توافق مهم برای فروش انرژی به چین با یوان دست یافت که شامل صادرات حدود ۶۵۰۰۰ تن گاز طبیعی مایع امارات بود. پس از آن، در ماه آوریل، شرکت بین‌المللی سرمایه چین اعلام کرد که قصد دارد دامنه فعالیت خود را در امارات و عربستان سعودی گسترش دهد.

همانگونه که اشاره شد، چین به یکی از سرمایه‌گذاران خارجی بزرگ در امارات متحده عربی تبدیل شده است که به رشد و توسعه سریع اقتصادی این کشور کمک می‌کند. چند نمونه از سرمایه‌گذاری‌های چین در امارات عبارتند از:

۱. توسعه املاک و مستغلات: توسعه‌دهندگان و سرمایه‌گذاران چینی، سرمایه‌گذاری زیادی در بخش املاک و مستغلات امارات کرده‌اند. یکی از برجسته‌ترین نمونه‌ها، پروژه ۲ میلیارد دلاری است که توسط Emaar Properties PJSC توسعه یافته است و شرکت‌های چینی مانند CITIC Group و CGCOC GROUP CO., LTD در آن مشارکت دارند.
۲. بخش انرژی: چین سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی در صنعت انرژی امارات انجام داده است. به عنوان مثال، غول نفتی دولتی شرکت ملی نفت چین (CNPC)، ۱۰ درصد از سهام میدان نفتی فراساحلی شرکت عملیات دریایی ابوظبلی (ADMA OPCO) را به قیمت حدود ۱,۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ به دست آورد.
۳. حمل و نقل و تدارکات: طرح کمربند و جاده چین منجر به همکاری بیشتر بین امارات و چین در بخش حمل و نقل و لجستیک شده است. به عنوان مثال، شرکت China Merchants Port Holdings Limited کنترل دومین پایانه کانتینری در بندر جبل‌علی در دبی را در سال ۲۰۱۶ به

دست گرفت.

۴. خدمات مالی: موسسات مالی چینی با بهره‌گیری از موقعیت استراتژیک امارات و چارچوب نظارتی قوی، در امارات حضور پیدا کرده‌اند. در سال ۲۰۱۹، ICBC (بانک صنعتی و تجاری چین) شعبه‌ای در بازار جهانی ابوظبی (ADGM) افتتاح کرد و Bank of China اولین وام دهنده چینی شد که مجوز فعالیت در ADGM را در اوایل سال ۲۰۲۰ دریافت کرد.

۵. صنایع با فناوری پیشرفته: غول‌های فناوری چینی مانند هوآوی، تنسنت و علی‌بابا، همگی دفاتر خود را در امارات متحده عربی راه‌اندازی کرده‌اند.

امارات در پی کاهش آسیب‌پذیری در برابر شوک‌های خارجی

شرکت داده‌ها و تجزیه و تحلیل، GlobalData، در «گزارش چشم‌انداز اقتصاد کلان: امارات متحده عربی»، رشد تولید ناخالص داخلی واقعی امارات در سال ۲۰۲۳ را کمتر از ۳ درصد پیش‌بینی کرد؛ این در حالی است که این رقم در سال ۲۰۲۲، ۷٫۶ درصد بود. این کاهش در بخش نفتی، به دلیل کاهش تولید نفت و در بخش غیرنفتی نیز به دلیل افزایش نرخ بهره و کاهش تقاضای خارجی رخ داده است. انتظار می‌رود که کاهش قیمت نفت و گاز که از ابتدای سال ۲۰۲۳ شروع شده، در طول سال نیز ادامه پیدا کند و به طور مستقیم بر چشم‌انداز رشد اقتصادی کشور تأثیر بگذارد.

بر اساس این گزارش، پیش‌بینی می‌شود که رشد صادرات امارات متحده عربی از ۴ درصد در سال ۲۰۲۲، به ۲٫۶ درصد در سال ۲۰۲۳ کاهش یابد؛ همچنین پیش‌بینی می‌شود که هزینه‌های مصرف واقعی خانوارها احتمالاً از ۸٫۴ درصد در سال ۲۰۲۲، در سال جاری میلادی با کاهش ۴ درصدی روبرو خواهد شد.

بر اساس این گزارش، چشم‌انداز رشد اقتصادی امارات متحده عربی برای سال ۲۰۲۳ با چالش‌هایی روبرو است، اما تلاش‌های مداوم این کشور در جهت تنوع‌بخشی و انجام پروژه‌های توسعه، نقش حیاتی در کاهش آسیب‌پذیری این کشور در برابر شوک‌های خارجی ایفا خواهد کرد.

جهش مبادلات کشاورزی روسیه و عربستان

بر مبنای آمارهای تازه وزارت کشاورزی روسیه، حجم تجارت محصولات کشاورزی و غذایی بین روسیه و عربستان سعودی بین ژانویه تا آوریل، نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲ حدود ۲ برابر افزایش یافته است.

بر اساس گزارش وزارت کشاورزی روسیه، صادرات محصولات کشاورزی و غذایی در سال ۲۰۲۲ به بالاترین حد خود رسیده است. حدود ۷۰ درصد از این تجارت در غلات بوده و صادرات محصولات گوشتی روسیه نیز رو به رشد بوده است.

سفیر روسیه در عربستان سعودی، اخیراً اعلام کرد که تجارت میان عربستان و روسیه از پتانسیل بالایی برخوردار است. حجم تجارت غیرنفتی دو کشور در سال ۲۰۲۲ به حدود ۱,۷۵ میلیارد دلار رسید. دو کشور قصد دارند تا تجارت سالانه خود را به ۵ میلیارد دلار افزایش دهند.

شایان توجه است که عربستان در ماه مارس، به عنوان شریک گفتگو به سازمان همکاری شانگهای (SCO) که توسط چین و روسیه رهبری می‌شود، پیوست. ریاض همچنین رسماً برای پیوستن به گروه کشورهای نوظهور بریکس درخواست داده است و انتظار می‌رود این بلوک در اواخر سال جاری درباره پذیرش این کشور تصمیم بگیرد؛ امری که به صورت بالقوه، می‌تواند منجر به توسعه گسترده‌تر همکاری اقتصادی و تجاری میان عربستان و کشورهای بریکس شود.